

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3052/2022. (II. 11.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.698/2020/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria Pfv.IV.20.698/2020/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.592/2018/3-II. számú ítéletére, valamint a Fővárosi Törvényszék 4.P.21.053/2017/20. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] Kérelmét az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében, valamint a IX. cikk (4) bekezdésében foglaltak sérelmére alapozta.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló történeti tényállás szerint az indítványozó egy televíziós csatorna megbízásából 2015. szeptember 8-án felvételeket készített Röszkén a bevándorlással összefüggésben elrendelt rendőri biztosítási intézkedés hatálya alatt álló személyekről. A felvételkedés közben e személyek közül többen futni kezdtek a határ felé, és az indítványozó alkotmányjogi panaszban megfogalmazott állítása szerint „[a] felfokozott állapotú, erőszakos, rendőri intézkedésnek ellenszegülő és agresszív tömeg egyik tagja őt erősen meglökte”. Az indítványozó a tömeggel szembe fordulva folytatta a felvétel készítését, közben azonban megrúgott egy mellette elfutni igyekvő fiatal férfit, és egy kiskorú lányt is. Indítványozó állítása szerint „pánikhelyzetben jogos védelmi helyzetben védte testi épségét és egészségét”. Ezt követően a Készenléti Rendőrség egyik járőre megfogta egy, a gyermekével a kezében az indítványozó irányába futó férfi hátizsákját, aki, kiszabadítva magát az őt visszatartó rendőr kezéből, egyensúlyát veszítette, és a kiszabadulás okozta lendület miatt elesett, egyidőben azzal, amikor indítványozó a bal lábát a férfi haladási irányába emelte annak érdekében, hogy őt a továbbhaladásban megakadályozza.
- [4] Az indítványozó magatartásáról a helyszínen dolgozó újságírók számos felvételt készítettek, amelyek elterjedtek az interneten és közfelháborodást váltottak ki országszerte és külföldön egyaránt. Ennek során mind az internetes, mind a nyomtatott sajtó, illetve a lineáris médiaszolgáltatók napokig az indítványozó magatartását elítélő kommentárokat tettek közzé, a politikusok egy része nyíltan fellépett indítványozóval szemben, többen feljelentést is tettek, melynek következtében az indítványozó magatartása miatt büntetőeljárás indult.
- [5] Az eseményekről aznap és azt követően az alperes sajtószerv által működtetett internetes hírportálon (a továbbiakban: hírportál), valamint egy másik internetes portálon (a továbbiakban: internetes portál) is több cikk jelent meg.
- [6] 1.2. Az indítványozó magatartása miatt indult büntetőeljárásban első fokon eljáró Szegedi Járásbíróság 2017. január 12-én kihirdetett ítéletével indítványozót két rendbeli garázdaság vétségében bűnösnek találta. Megállapította, hogy indítványozó a tényállásban ismertetett, társadalmi normákkal nyíltan szembe helyezkedő, személyes ok nélküli, a hivatásával szemben elvárt társadalmi szabályokkal ellentétes, ezáltal kihívóan közösséggellenes cselekményével, két rendőri intézkedéssel érintett személlyel szemben, sérülést nem eredményező, erőszakos magatartást tanúsított, amely így alkalmas volt arra, hogy a jelenlevőkben és a tudósításokat nyomon követőkben megbotránkozást, felháborodást váltson ki. A bíróság az indokolásban rögzítette, hogy a nyomozás

során beszerzett igazságügyi fotó- és videótechnikai szakértői vélemény megerősítette, hogy a felperes nem gáncsolta el a gyermekével menekülő férfit, amikor az a rendőr kezéből kiszabadult és a vádlott felé tartott.

- [7] A büntetőeljárásban másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék másodfokú tanácsa 2017. október 3-án kelt ítéletében úgy foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat maradéktalanul betartva az ügyben megalapozott tényállást állapított meg és abból helyesen következtetett az indítványozó büntetőjogi felelősségére, az elsőfokú ítéletet túlnyomórészt helyben hagyta. A törvényszék ugyanakkor az elsőfokú ítélettől eltérően azt is megállapította, hogy a rendőri intézkedés következtében egyensúlyát veszítő férfi haladási irányába az indítványozó azzal a szándékkal emelte fel a lábát, hogy őt megállítsa, azonban a cselekménye a férfi elesése miatt kísérleti szakban rekedt, így ezzel a tétellel is kirívóan közösségellenes magatartást követett el.
- [8] 1.3. Az indítványozó személyiségi jog megsértése miatt 2017. március 1. napján peres eljárást indított, melyben kérte az alábbi cikkek személyére vonatkoztatott tartalmával összefüggésben a személyiségi jogai megsértésének megállapítását, az alperes elégtételadásra, valamint sérelemdíj megfizetésére való kötelezését.
- [9] A hírportálon
- 2015. szeptember 8-án megjelent „Kisgyerekes menekültet gáncsol ki egy magyar operatőr nő Röszkénél” című cikk szerint „[a] kitöréskor készült videón látszik, ahogy egy szőke hajú operatőr kigáncsol egy kisgyereket a karjaiban tartó menekültet. A [...] szerint ő egy magyar operatőr nő, az [...] munkatársa, ami pedig egy Jobbik közeli csatorna.”
 - 2015. szeptember 9-én megjelent „Menekülteket rugdosó operatőr: megszólalt a főszerkesztő” című cikk szerint „Nem csak a magyar, a nemzetközi sajtót is bejárták azok a képsorok, amelyeken [az indítványozó], az [...] – akkor még – operatőre kigáncsol, egy a rendőrök elől menekülő férfit, aki kezében egy gyermeket tart.”
 - szintén 2015. szeptember 9-én megjelent „[az indítványozó] és [...] egy párt alkot” című cikkben a szerző úgy fogalmazott, hogy „Párommal eldöntöttük, hogy összeházasodunk, nyilatkozta [...] Minnesota-i fogorvos és [az indítványozó], magyar operatőr. [...] és [az indítványozó] az interneten ismerkedtek meg és azonnal tökéletes összhang alakult ki közöttük, már azt is tudják, hogy hol töltik majd mézesheteiket. Afrikába utaznak, hogy a nászút alatt hobbijukról se kelljen lemondaniuk. [...] zsiráfokat szeretne lőni, [az indítványozó] pedig legszívesebben kis niggereket rugdosna.”
 - 2015. szeptember 10-én megjelent „Az egyik legnagyobb svájci lap címlap sztorija a gyerekrugdosó operatőr” című cikk szerint „[az indítványozó] egy gyerekével futó menekültet elgáncsol, két gyermekbe pedig bele-rúgott forgatás közben, ezzel minden bizonnyal sikerült a világ leggyűlöltebb emberévé válnia, átvéve a kétes dicsőséget az oroszlangyilkos amerikai fogorvostól.”
 - 2015. december 17-én megjelent „És akkor kért valami nagyot a miniszterelnöktől a menekült, akit felrúgott [az indítványozó]” című cikk szerint „[...] úgy lett világhírű, hogy egy magyar operatőr nő elgáncsolta, [...] [az indítványozó] Röszkénél rúgta fel (vagy próbálta felrúgni, ezen máig vita van, de az operatőr mozdulata egyértelmű) a gyermekével a karjában futó férfit, amikor a menekültek kitörtek a rendőri őrizetből.”
 - 2016. január 2-án „Hiába írt levelet a miniszterelnöknek a menekült, akit felrúgott [az indítványozó], családja Törökországban rekedt” címmel megjelent újabb cikk.
 - 2016. szeptember 25-én „Elhagyná Spanyolországot a menekült, akit felrúgott [az indítványozó]” címmel megjelent cikk szerint a menekült „nemrég beszélt [az indítványozóról] is, a magyar operatőrrel, aki Röszkénél felrúgta.”
- [10] Az internetes portálon 2016. október 18-án a XVI. Lakitelki Filmszemlén megrendezésre került díjátadóval kapcsolatosan megjelent „Díjat vett át a menekült rugdosó riporter nő” című cikk szerint: „[az indítványozó] az az operatőr, aki tavaly szeptemberben Röszkénél az országba belépésre várakozó menekültek közül felrúgott egy gyerekével futó férfit, illetve egy nála két fejjel alacsonyabb kislányba is belerúgott, mindezt kamerák kereszttüzébe, így pillanatok alatt Magyarország lett a világ szégyene, Budapesttől Sydneyig.”
- [11] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 4.P.21.053/2017/20. számú ítéletével indítványozó keresetét elutasította. Döntését a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény rendelkezéseire, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának a sajtó-helyreigazítási perekre irányadó, de személyhez fűződő jogi perekben is alkalmazandó PK. 12. számú, PK. 13. számú, PK. 15. számú állásfoglalásokban foglaltakra, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezéseire, valamint az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozatának indokolásában írtakra alapította. Eljárása során a Fővárosi Törvényszék figyelembe vette a büntetőeljárásban hozott ítéletek tartalmát is.

- [12] A törvényszék mindenekelőtt abban foglalt állást, hogy az indítványozó magatartása közéleti vitában történt állásfoglalásnak tekinthető, cselekedeteivel közszereplést vállalt, azaz az indítványozót jelen esetben közszereplőnek kell tekinteni.
- [13] A peres eljárással érintett, sérelmezett közlésekkel illetően arra a következtetésre jutott, hogy azok tényállítások, és a sajtószerző valótlanul állította azt, hogy a férfi a gyermekkel az indítványozó közrehatása miatt esett el. A Törvényszék ezzel összefüggésben azt is vizsgálta, hogy a cselekménynek a sajtóban, a valóságtól eltérően történő bemutatása lényeges vagy lényegtelen tévedésnek, az indítványozó személyének megítélése szempontjából közömbös részletnek, pontatlanságnak tekinthető-e vagy sem. A Törvényszék e körben figyelembe vette, hogy a büntetőeljárás során is igazságügyi szakértői bizonyításra volt szükség annak megállapítása érdekében, hogy az indítványozó lendületben lévő lába elérte-e a futó férfi lábát. A Törvényszék az összes szempont együttes értékelése alapján nem állapította meg az alperes felelősségét amiatt, hogy a körülményeket úgy mutatta be, mintha az indítványozó lába ténylegesen el is érte volna a futó férfi lábát. Ennek oka, hogy maga a támadó szándék is provokatív, így ténylegesen is alkalmas arra, hogy a két, ténylegesen végrehajtott rúgáshoz hasonlóan ezen harmadik, kísérleti szakban rekedt magatartás is – a történéseket felvételen, közvetítésen keresztül követő személyekben – felháborodást, megbotránkozást váltson ki.
- [14] A Törvényszék álláspontja szerint továbbá a 2015. szeptember 9-én megjelent „[az indítványozó] és [...] egy párt alkot” című írásban és a 2016. október 18-án megjelent „Díjat vett át a gyerekrugdosó riporternő” című cikkben kifogásolt szövegrészek olyan értékítéletek, melyek nem nélkülöztek minden ténybeli alapot, nem voltak teljesen légből kapottnak tekinthetők, nem alapultak kétségtelenül megalapozatlan következtetésen, ezért a becsületsértés megállapítására nem voltak alkalmasak.
- [15] 1.4. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen indítványozó fellebbezést terjesztett elő. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogi érvelése nem helytálló, ugyanis az elsőfokú bíróság által is megállapított valótlan tényállítások jóhírnevet sértőek, azok nem tekinthetők a megítélése szempontjából lényegtelen tévedésnek, a sajtószerző által közzétett közlések miatt róla a közvéleményben súlyosan kedvezőtlen kép alakult ki. Az indítványozó vitatta, hogy közszereplő lenne. Sérelmezte, hogy a becsületsértés vonatkozásában az elsőfokú bíróság nem tett teljesen eleget indokolási kötelezettségének.
- [16] A Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.592/2018/3-II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság döntését helyben hagyta. Rögzítette, hogy a Fővárosi Törvényszék döntésével egyetért, a kifejtett indokait nagyobb részben osztotta. Indoklásában szükségesnek tartotta megemlíteni, hogy a büntetőbíróság által hozott jogerős ítéletben megállapított tényekkel szemben az indítványozó nem teheti polgári peres eljárásban vitássá a magatartását, kiemelte, hogy a vitatott esemény a másik két – a büntetőbíróság által megállapított, személyi sérülést nem eredményező, erőszakos magatartástól – nem választható külön, az indítványozó közvélemény általi megítélésében a teljes eseménysorozatra tekintettel kell lenni.
- [17] A Fővárosi Ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy a sérelmezett közlések olyan valótlan tényállítások, melyek az indítványozó megítélése szempontjából közömbösek, lényegtelen pontatlanságok. Megítélése szerint a sajtószerző által közzétett cikkek azt tárták az olvasók elé, hogy mi látható a képeken, felvételeken, és értékelték azokat. A sérelmezett közléseket az Ítéltábla ezért az értékítélettel terhelt tényállítások körébe sorolta, melyek jogi megítélése a véleményekéhez hasonló. Vizsgálata során az Ítéltábla figyelembe vette a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban, a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, és a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakat.
- [18] Az ítéltábla fontosnak tartotta rögzíteni azt is, hogy az indítványozónak a közvélemény általi megítélésének értékelése során nem csak arra kell figyelemmel lenni, hogy a vitatott magatartást nem lehet különválasztani a másik két cselekménytől, hanem arra is, hogy a sérelmezett cikkek nem csak egyféle nézőpontot közvetítettek, a 2015. december 17-i írás például azt is megfogalmazta, hogy vannak olyan álláspontok, melyek szerint nem az indítványozó magatartása okozhatta a férfi elesését.
- [19] 1.5. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján az ügyben eljáró Kúria a jogerős ítéletet a Pfv.IV.20.698/2020/5. számú ítéletével hatályában fenntartotta. Az indítványozó érvelése szerint az eljáró bíróságok a bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül mérlegelve, tévesen utasították el a jóhírnév és a becsület megsértése miatt előterjesztett keresetét. A jogerős ítélet túlnyomórészt az ellene indult büntetőeljárásban született másodfokú határozaton alapult, melyet azonban a Kúria a Bfv.III.796/2018/8. számú felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletével hatályon kívül helyezett és őt – bűncselekmény hiányában – felmentette a garázdaság

vádja alól. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek, mert nem adtak magyarázatot arra, hogy a sérelmezett cikkekben szereplő valótlan és sértő tényállítások miért nem okozták a jóhírnevének sérelmét, továbbá miért nem sérült a becsülethez fűződő joga. Álláspontja szerint továbbá az eljáró bíróságok tévesen alkalmazták a PK. 12. számú állásfoglalásban foglaltakat is, mert a valótlan közlést az olvasóközönség szemszögéből kellett volna értelmezni.

- [20] A Kúria az eljárása során mindenekelőtt azt rögzítette, hogy a felülvizsgálati eljárásban nincs helye bizonyítás felvételének, így nincs lehetőség olyan bizonyíték értékelésére sem, amely a jogerős ítélet meghozatala után keletkezett, azaz a döntése során nem lehetett figyelemmel a 2018. október 30-án született, büntetőeljárással összefüggésben hozott felülvizsgálati ítéletre.
- [21] A Kúria álláspontja szerint a bizonyítékok mérlegelése során abból kellett kiindulni, hogy az Alaptörvény IX. cikke, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezései, és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata – a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, illetőleg a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban foglaltak – szerint a közösséget érintő kérdések megvitatásának szabadságát széles körben biztosítani kell.
- [22] Osztotta azt a nézetet, mely szerint a sérelmezett cikkek megírásának időpontjában a menekültválság, és az ahhoz szorosan kapcsolódó események, így az indítványozó videó- és képfelvételeken rögzített magatartása belföldön és külföldön is egyaránt heves közéleti viták középpontjába került, és a sérelmezett cikkek az indítványozó magatartását, illetve annak következményeit mutatták be. Erre tekintettel a sérelmezett cikkek vonatkozásában – a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatnak megfelelően – rögzítette, hogy a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság korlátozása csak igen szűk körben indokolt: akkor, ha a cikkek szerzői kifejezetten tudatában voltak a sérelmezett közlések valótlanosságának (tudatosan hamis közlés), vagy ha a foglalkozásuk, hivatásuk gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőlük a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztották. A keresettel érintett cikkeket azonban nem lehetett egyik esetkörbe sem sorolni. A sérelmezett közlések az indítványozó magatartásáról készített, széles körben hozzáférhető videó- és képfelvételeken alapultak, amelyekből okszerűen lehetett arra következtetni, hogy az indítványozó valóban elgáncsolta, felrúgta a gyermekével a karján futó férfit. Az indítványozó valóságnak megfelelő magatartását pedig kizárólag a büntetőeljárás során elvégzett szakértői vizsgálattal lehetett tisztázni. A Kúria kifejtette, hogy a sajtószervtől nem volt elvárható, hogy a következtetéseinek közlése előtt a több szemszögéből elkészített, megkérdőjelezhetetlen hitelességű videó- és képfelvételeket szakértői vizsgálatnak vesse alá, a felvételekből levont következtetése nem minősül tudatosan hamis közlésnek, és nem sértette meg a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából eredő gondosság követelményét sem.
- [23] A Kúria egyetértett az eljáró bíróságokkal abban, hogy a sérelmezett cikkek a megírásuk időpontjában kellő ténybeli alappal rendelkeztek, és kifejezésmódjukban nem voltak indokolatlanul bántók.
- [24] 2. Az indítványozó ezt követően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyet az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében, valamint a IX. cikk (4) bekezdésében foglaltak vélelmezett sérelmére alapozta.
- [25] Az indítványozó álláspontja szerint mind az elsőfokú, mind a jogerős, valamint az azt hatályában fenntartó felülvizsgálati ítélet sérti az Alaptörvényben biztosított jóhírneve tiszteletben tartásához való alapjogát, mert az ítéleteket hozó bíróságok szerint az alperesi sajtószerz valótlan tényállításai nem tartoznak a hamis közlések körébe, és az alperesi sajtószerz a tényállításai kapcsán nem volt köteles annak behatóbb vizsgálatára, hogy a cikkeiben az indítványozó terhére rótt cselekményt az indítványozó valóban elkövette-e.
- [26] Az alkotmányjogi panasz Abtv. 29. §-ban megfogalmazott alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként az alábbiakat veti fel: a) egy sajtószerz a sajtó- és véleménysszabadság gyakorlására hivatkozva behatóbb vizsgálat, nyilvánvaló adatok figyelembe vétele nélkül állíthat-e cikkeiben valótlanul olyan tényeket, melyeket a társadalom egésze által súlyosan elítélendő magatartásnak tart; b) a valótlan tényállítás milyen szintű védelmet élvezhet az Alaptörvény által kiemelten védett véleménynyilvánítás szabadsága körében; c) hol van az a határ, amikor a valótlan tényállítást az érintett már nem köteles tűrni, illetőleg d) a sajtó- és véleménysszabadság védelme alatt eljáró sajtószerznek meddig terjed a gondossága egy általa tett tényállítás való vagy valótlan voltának ellenőrzése kapcsán.
- [27] Az indítványozó előadta, hogy egy sajtószerz a tevékenysége körében kifejezett gondossággal köteles eljárni, és köteles a tevékenységével érintettek személyiségi jogait maximálisan tiszteletben tartani, mert még a közügyek megvitatása körében is a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadsága határát képezi az egyének Alaptörvényben védett joga. Az indítványozó álláspontja szerint az alperesi sajtószerz ezen gondos eljárásra vonatkozó

kötelezettségének nem tett eleget, a cikkek közzététele előtt nem a tőle elvárható kellő gondossággal járt el. Szükségesnek tartotta kiemelni, hogy a sérelmezett cikkekben személyének tulajdonított magatartásról – a helyszíni sajtójelenlét miatt – szinte azonnal felkerültek a világhálóra olyan videó- és fényképfelvételek is, amelyeket megvizsgálva egyértelműen megállapítható az indítványozó valóságnak megfelelő magatartása. Az indítványozó felhívta a figyelmet arra is, hogy a sérelmezett, jó hírnevét súlyosan érintő nyolc alperesi cikk közül csupán azok fele született rögtön a történetek után, további kettő 4 hónappal később, míg az utolsó kettő több, mint egy évvel később került közzétételre. Éppen erre tekintettel az alperesi sajtószervnek a gondos eljárás keretében minden egyes – az indítványozó tettét taglaló – cikke előtt szükséges lett volna vizsgálnia, hogy a számára akkor elérhető információk alapján a korábbi tényállításai megfelelnek-e a valóságnak. Ezen vizsgálatot pedig megtehetette volna egyrészt a világhálóra – többek között a Youtube videómegosztó portálra – felhelyezett, az eseményeket más szemszögből rögzítő felvételek megtekintése útján, vagy pedig az indítványozóval szembeni büntetőeljárás iratanyagának áttekintése útján.

- [28] Álláspontja alátámasztásául hivatkozott a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban és a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban foglaltakra, melyekre az indítványozó véleménye szerint az eljáró bíróságoknak is figyelemmel kellett volna lennie, ennek a követelménynek azonban nem tettek eleget.
- [29] A 2015. szeptember 9. napján megjelent, „[az indítványozó] és [...] egy párt alkot” című cikk azon része tekintetében, hogy „[...] zsiráfokat szeretne lőni, [az indítványozó] pedig legszívesebben kis niggereket rugdosna”. úgy nyilatkozott, hogy a cikk ironikus, gúnyos része önkényesen negatív véleményt fogalmazott meg, nem alapult valós tényeken, ugyanis az indítványozó „nem a bőrszínük, nemzetiségük miatt, hanem a rendőri zárás jogellenesen átszakító és irányába meglóduló, testi épségét is veszélyeztető tömeg elleni védekezés gyanánt, ijedtében és félelmében tanúsított magatartást a fiatalok személyével szemben”.
- [30] Az indítványozó indítványában kiemelte továbbá, hogy az Alaptörvény által védett jó hírnév tiszteletben tartásához fűződő alapjoga azáltal is sérült, hogy a cikkekben folytatólagosan kerültek közzétételre a valótlan és jó hírnevét sértő tényállítások.

II.

- [31] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„IX. cikk (4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

III.

- [32] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [33] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésben meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be. A jogorvoslattal már nem támadható kúriai ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, így az alkotmányjogi panasszal támadható. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban felperes volt – fennáll. Az indítványozó jogi képviselője meghatalmazását csatolta.
- [34] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az, az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozott kérelmet tartalmaz.

- [35] Az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); az eljárás kezdeményezésének indokait; az Alkotmánybíróság által vizsgálni kért bírósági döntéseket; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [VI. cikk (1) bekezdése és a IX. cikk (4) bekezdése]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések – az indítványozó álláspontja szerint – miért ellentétesek az Alaptörvény általa megjelölt rendelkezéseivel; illetőleg kifejezetten kéri a sérelmezett bírói döntések alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [36] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kéteyle, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [37] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség szempontjából érdemben vizsgálendő, hogy a Kúria, illetőleg az alsóbb fokú bíróságok megfelelően alkalmazták-e az Alkotmánybíróság korábbi – az indítványban is hivatkozott – döntéseiben kifejtett értelmezési szempontokat: a sérelmezett közlések a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt állnak-e, és így azokat az indítványozónak tűrnie kellett-e, vagy pedig ezen állítások kívül esnek a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körén, és megsértették az indítványozó becsületét, jó hírnevét.
- [38] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, érdemben bírálta el.

IV.

- [39] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [40] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy az általa sérelmezett kifejezések az eljáró bíróságok szerint a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körébe tartoznak, holott azok olyan tényállítások, amelyeknek nincs valóságtartalma, és melyek alkalmasak a személyét illetően a közvélemény befolyásolására. Alkotmányos jelentőségű kérdésként vetette fel, hogy a „valótlan tényállítás milyen szintű védelmet élvezhet az Alaptörvény által kiemelten védett véleménynyilvánítási szabadság körében” és hogy hol húzódik az a határ, amikor a valótlan tényállítást az érintett már nem köteles tűrni.
- [41] 1.1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során elsőként áttekintette vonatkozó gyakorlatát, tekintettel arra, hogy számos döntésében foglalkozott már a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányjogi tartalmával, és részletesen kimunkált, következetesen alkalmazott gyakorlata van a véleménynyilvánítási szabadság és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt jóhírnév tiszteletben tartásához való alapjog kollízióját illetően. Az Alkotmánybíróság a fentiek mellett figyelembe vette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjét is.
- [42] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték, különösen abban az esetben, „amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát.” {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228; ld. még: 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494, az Alaptörvény hatálybalépését követően a fentieket megerősítve például: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]} Az Alkotmánybíróság értelmezésében ugyanakkor a közéleti kérdések köre szélesebb a politikai szólásnál, illetve a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bírálatánál.
- [43] A közügyek vitája, azaz a szólásszabadság fokozottan védett köre meghatározásának fókuszában mindenekelőtt az a kérdés áll, hogy a megszólaló valamely társadalmi, közéleti kérdésben fejtette-e ki nézeteit. Az Alkotmánybíróság – egyezően az EJEB gyakorlatában megjelenő szempontokkal – elismerte gyakorlatában, hogy „valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre” {14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [27]}.

- [44] A véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozó közéleti vitákban érintett személyek alapjogainak védelme tekintetében kiemelt jelentőségű kérdés, hogy azokat mikor lehet megszorítóan értelmezni, milyen feltételekkel lehet korlátozni, és kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni, meddig terjed egy közéleti vitában érintett személy tűrési kötelezettsége, vagy a másik oldalról: mennyiben korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését a közéleti vitában résztvevők személyiségének a védelme.
- [45] Ennek a kérdésnek az értékelése során az Alkotmánybíróság jellemzően a következő szempontoknak tulajdonít meghatározó jelentőséget: a véleményt kifejező nyilvános közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e; a nyilvános közléssel érintett személy közszereplői minőségben jelenik-e meg; a nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában; a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét (becsületét) {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [46] 1.2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt hangsúlyozza, hogy annak mérlegelése során, hogy egy nyilvános közlés a véleménynyilvánítási szabadság kiemelt védelmi körébe tartozik-e, elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti-e.
- [47] Az Alkotmánybíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában felállította azokat a szempontokat, melyek alapján elsőként azt kell megítélni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e. „Ennek során figyelembe kell venni elsősorban a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát, a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [28]}
- [48] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a nyilvános közlés jellegét nem a közléssel érintettek személyi minősége határozza meg, hanem éppen fordítva: a közlés tárgyához mérten kell vizsgálni az érintettek személyi minőségét. A szólásszabadság fokozottan védett körének fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]–[48]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]–[27]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [49] Erre tekintettel a nyilvános közlés minősítése során elsőként azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e, mert maga a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely meghatározza az érintettek személyi minőségét {3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [50] 1.3. Abban az esetben, ha megállapítást nyert, hogy a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatását érinti, az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához szükséges annak további vizsgálata, hogy a közléssel érintett személy – az adott helyzetben – közszereplői minőségben érintett-e. Önmagában ugyanis az a tény, hogy egy nyilvános közlés közéleti jellegű, nem vonja automatikusan maga után azt, hogy az érintett személyek személyiségvédelme lecsökken {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]; 3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [51] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a közügyek vitatásához kötődő alkotmányos jog biztosításából egyenesen következik, hogy a személyiségvédelem korlátozottsága nemcsak a hivatásos közszereplőkre, hanem egy közvita valamennyi érintettjére vonatkozik, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet {lásd: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}, és „olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábban – státuszuk alapján – nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek az ún. kivételes közszereplők.” {3019/2021. (I. 28.) AB határozat [22]} A bírálat fokozott tűrése tehát a közügyek vitáján belül mindenkire kiterjedő általános követelmény {3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [52] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság kiemeli tehát, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit.

- [53] 1.4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a véleményszabadság gyakorlásának határait a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különbözteti meg, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. E minősítésnek azért kell összhangban állnia az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleményszabadság követelményeivel, mert egyben döntően és közvetlenül befolyásolja annak határait is, így az alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését.
- [54] A véleményszabadság nemcsak bizonyos felfogások vagy eszmék, hanem magának a véleménynyilvánításnak a lehetősége előtt nyit szabad utat. Ebből következik, hogy a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és objektív módon nem igazolható. Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg.
- [55] Az Alkotmánybíróság mércéje szerint az értékítéletet és személyes meggyőződést közvetítő vélemények mindaddig, amíg összefüggésben állnak a közügyekkel, attól függetlenül élvezik a véleményszabadság alkotmányos oltalmát, hogy helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző, egyes megítélések szerint értékes vagy éppen értéktelen gondolatot tartalmaznak. Ezt kívánja meg a nézőpontsemleges véleménynyilvánítási fórum szabadságának értéke is.
- [56] Ezzel egyezően hangsúlyozza az EJB is, hogy „[a] 10. cikk nemcsak azokra az »információk«-ra vagy »eszmék«-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütközést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik »egy demokratikus társadalom«” [*Oberschlick kontra Ausztria* (11662/85), 1991. május 23., 57. bekezdés]. Ugyanakkor az EJB elismeri, hogy a sértés a véleménynyilvánítási szabadság által biztosított védelem körén kívül eshet, ha indokolatlan és rosszhiszemű hírnévrontásnak minősül, például ha a sértő nyilatkozat kizárólagos célja a sértés [*Skalka kontra Lengyelország* (43425/98), 2003. május 27., 34. bekezdés] {idézi őket: 3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [56]}. Ezt a megközelítést az Alkotmánybíróság is irányadónak tekinti: a véleménynyilvánítás szabadsága nem nyújthat védelmet az olyan közlések számára, melyek célja a pusztá megalázás, a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása, illetőleg az emberi méltóság korlátozhatatlan magjának sérelme {legutóbb például: 6/2021. (II. 22.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [57] Az Alkotmánybíróság a tényállítások vonatkozásában úgy foglalt állást, hogy bár az értékítéletekhez képest eltérő mércék alapján ítélandók meg, a tényállítások is a szólásszabadság hatálya alatt állnak, és rájuk is vonatkoznak a közügyek vitájának fokozott védelme melletti érvek. „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között (ABH 1994, 219, 230.). Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” {3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [38]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]}
- [58] A tényállítások és a vélemények megkülönböztetésénél a határeseteket az úgynevezett értékítélettel terhelt tényállítások jelentik, amelyek tekintetében az Alkotmánybíróság – az EJB releváns esetjogára is tekintettel – arra hívja fel a figyelmet, hogy a véleményszabadság magas szintű védelmét élvezik és a konkrét közlés jogi értékelésével összefüggésben kell állást foglalni, hogy valamely értékítélettel terhelt tényállítás sértette-e valamely közéleti szereplő személyiségi jogát, jóhírnevét, becsületét vagy a közlés megtételét túrni tartozott [EJB *Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 33–35. bekezdések]. Szintén a véleményszabadság oltalma alatt állnak az erős, túlzó jellegű kritikát megfogalmazó és polemikus stílusban megírt, ámde vékony ténybeli alapokon nyugvó értékítéletek is [EJB *Dichand és mások kontra Ausztria* (29271/95), 2002. február 26., 52. bekezdés]. Az Alkotmánybíróság maga is ezt a gyakorlatot követi {lásd például: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [37]}.
- [59] Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy bár a hamisnak bizonyult tényállítások – szemben az értékítéletekkel, bírálatokkal – önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, az adott ügy összes körülményének mérlegelése adott esetben vezethet arra a következtetésre, hogy mégis alkotmányos lehetőség a valótlan állítást tevő jogi felelősségre vonására. A közügyek vitájához tartozó tények közlése tipikusan a vélemények alapja, ezért a jogi felelősségre vonás kérdésében még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak

bizonyult tényállítások esetében is figyelemmel kell lenni a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekében {7/2014. (III. 7.) AB határozat Indokolás [50]}. Mindaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását {3019/2021. (I. 28.) AB határozat, Indokolás [28]; 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [42]}.

- [60] 1.5. Az Alkotmánybíróság már többször kifejtette, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsülete és jó hírneve védelme. Legutóbb a 6/2021. (II. 19.) AB határozat erősítette meg korábbi, egyebek között a 3048/2020. (III. 2.) AB határozatban rögzített álláspontját: „A véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Ez a rendelkezés a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi.” {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]; 6/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [22]} Azt, hogy mely kifejezések kérdőjelezik meg az emberi minőséget, az eset kontextusában kell vizsgálni; nem csupán a szavak nyelvtani jelentéséből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálat alá vonni, hogy objektív mérlegelés szerint mennyire érintette a közlés a sértett személyi, társadalmi helyzetét {3374/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [61] Az eljáró bíróságoknak tehát elsősorban azt kell vizsgálniuk, hogy az eljárásban érintett személyt érintő közlés bármilyen módon kötődik-e a közérdeklődésre számot tartó, közügyeket érintő vitához. Abban az esetben pedig, ha megállapítható, hogy a vizsgált közlés közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódik, és az érintettek e közéleti vitában közszereplői minőségben vesznek részt, függetlenül attól, hogy az érintett közhatalmat gyakorló személy, vagy más státuszú személy-e, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott tűrési kötelezettség terheli a vele szemben megfogalmazott kritikával, bírálattal szemben.
- [62] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is kifejtette, hogy alapjogának sérelmét abban látja, hogy az eljáró bíróságok szerint a sajtószerv a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása körében nem volt köteles az általa megjelentett közlések valóságtartalmának behatóbb vizsgálatára. Ezzel összefüggésben alkotmányjogilag releváns kérdésként kérte annak vizsgálatát, hogy egy sajtószervnek „meddig terjed a gondossága egy általa tett tényállítás való vagy valótlan voltának ellenőrzése kapcsán”.
- [63] A sajtószerv (az indítványozó álláspontja szerint) tevékenysége során minden esetben, még a közügyek vitatása során is kifejezett gondossággal köteles eljárni, ennek során köteles az érintettek személyes jogait tiszteletben tartani. A közügyek vitatása során is a sajtó- és véleménynyilvánítás szabadságának határát képezi az Alaptörvényben foglalt jóhírnév tiszteletben tartásához való alapjog.
- [64] Az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatához ezért az Alkotmánybíróság jelen ügyben a sajtó objektív felelősségével kapcsolatos gyakorlatát is indokoltnak tartotta áttekinteni.
- [65] A sajtónak elsőrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, köztük a közéleti szereplők megnyilatkozásainak, álláspontjainak terjesztése. Nemcsak annak van jelentősége, hogy a közügyek vitájához tartozó információk terjesztése a sajtó alkotmányos küldetése, hanem annak is, hogy a demokratikus vita többi résztvevőjének pedig joga van ehhez a tájékoztatáshoz. Különösen fontos tehát, hogy a sajtó a közvita számára releváns körülményekről minél szabadabban számolhasson be {34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [66] A sajtószerv közzététel megelőző körülmekintő eljárásával és ezzel összefüggő felelősségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság – a korábban már kifejtettek szerint – úgy foglalt állást, hogy „a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta” {ABH 1994, 219, 231; az Alaptörvény hatálybalépését követően is irányadónak tekintette például: 3100/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [67] Azt, hogy az információt terjesztő személyt mikor lehet olyannak tekinteni, mint aki az információ valótlan vagy félrevezető mivoltának tudatában van, vagy az adott helyzetben elvárható gondosság nélkül járt el, a szabad tájékoztatást támogató tartalommal kell értelmezni. A sajtószervtől elvárható magatartás mindenekelőtt a közölt információk valóságának ellenőrzésére vonatkozik. A média kötelezettsége abban áll, hogy a tőle szakmai szabályai alapján elvárható körülmekintéssel felderítse a nyilvánosságra hozandó hírek, beszámolók, elemzések valóságtartalmát, és a megállapított információkról a nyilvánosságot – a megtévesztést nélkülöző szerkesztéssel –

tájékoztassa. Az elvárható gondosság követelménye ugyanakkor nem értelmezhető úgy, hogy az a sajtót az egyébként alátámasztott tények és összefüggések valósághű közlésétől elzárja {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [29]}.

- [68] Ezzel együtt természetesen a sajtó tájékoztató tevékenységének szabadsága sem korlátlan, hanem más alapvető jogok vagy alkotmányos értékek érvényesülése érdekében kötelezettségekkel terhelt {lásd: 1/2007. (I. 18.) AB határozat, illetve 3096/2014. (IV. 11.) AB határozat; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [22] is}. A sajtószabadság gyakorlása önmagában nem terjed ki a valótlanságok közzétételére, sőt az újságírók egyik fő felelőssége éppen a közölt hírek, információk hitelességének ellenőrzése. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a valótlan tényállításokért viselt felelősség kérdése minden esetben azonos szempontok szerint lenne megítélhető, és e körben ne lenne szükség alkotmányossági megfontolások mérlegelésére.
- [69] Az Alkotmánybíróság már többször hangsúlyozta, hogy „a bíróságoknak az eléjük vitt jogvita elbírálása során a sajtószabadság megfelelő alkotmányos védelme érdekében a tudósítással érintett helyzet teljességét kell megvizsgálniuk” {lásd: 3/2017. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [24]; legutóbb például: 3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [46]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közéleti szereplők kijelentéseit közvetítő sajtónak a valótlan tényállításokért fennálló felelőssége más mérce szerint ítélandó meg ahhoz képest, amikor a szerkesztők és újságírók pusztán saját elképzeléseik és előzetes döntéseik mentén határozzák meg a média-tartalmat. Ilyenkor ugyanis a sajtó működésének fókuszában nem a közvita saját érvekkel való gazdagítása és befolyásolása, hanem a társadalmi tanácskozásban résztvevő többi szereplő megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll {3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [46]}.

V.

- [70] Az előző pontban rögzített elvi jelentőségű megállapítások egyedi ügyben történő alkalmazásával az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [71] 1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint az Alkotmánybíróság „alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját”. Az Alaptörvény 28. cikke azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák a konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]; legutóbb: 3354/2021. (VII. 28.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [72] Mindez nem azt jelenti, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [68]}.
- [73] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatja, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétegére”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű problémát, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel {3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [74] Az Alkotmánybíróságnak az általa lefektetett alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben tehát nem azt kellett eldöntenie, hogy a Kúria – illetőleg az alsóbb fokú bíróságok – jogértelmezése helyes volt-e, hanem azt, hogy figyelemmel voltak-e az ügy alapjogi érintettségére, és az eljáró bíróságok jogértelmezése biztosítja-e a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését, a jogvitát az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának megfelelő szempontok alapulvételével bírálták-e el.

- [75] 2. Az Alkotmánybíróság {figyelemmel a jelen határozat IV. részében (Indokolás [39] és köv.) is rögzített vizsgálati szempontrendszerére} elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – kifejezések az ügy valamennyi körülménye alapján közéleti vitában kerültek-e megtételre, az indítványozó jelen ügyben kivételes közszereplőnek minősül-e. Amennyiben igen, akkor a szólásszabadság alkotmányos szempontjai felerősödnek, és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelme korlátozottabbá válik.
- [76] Az eljáró bíróságok a perrel érintett magatartást, a cselekménysorozatot a maga összességében, továbbá a sérelmezett kifejezéseket tartalmazó cikkeket pedig valóságos tartalmuk szerint, az egyes kifejezéseket, összertartozó részeket pedig összefüggésükben értelmezték, figyelemmel az ügyben társadalmilag kialakult közfelfogásra is.
- [77] A röszkei eseményeket illetően az eljáró bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy a 2015 szeptemberében – illetőleg az ezt követő időszakban is – a menekültválság, és az ahhoz szorosan kapcsolódó események – nem vitásan – a közvélemény folyamatos figyelmének középpontjában álltak. A Röszkén történt rendőri intézkedés, és az indítványozó ennek során tanúsított magatartása – mellyel maga is az események résztvevőjévé vált – a széles körben ismertté vált videó- és képfelvételek hatására bel- és külföldön egyaránt köztudottan erőteljes vitát generált a közvéleményben.
- [78] Az Alkotmánybíróság a fenti szempontokat figyelembe véve – és az idézett korábbi gyakorlatára tekintettel – megállapította, hogy – annak ellenére, hogy a peres eljárás során az indítványozó végig kitartott azon álláspontja mellett, hogy ő maga személyesen nem minősül közszereplőnek – alappal jutottak az eljáró bíróságok arra a következtetésre, hogy a cikkeket közéleti vitában, közügyeket érintő közléseknek kell tekinteni, az indítványozó pedig jelen esetben kivételes közszereplőnek minősül, így pedig a cikkek a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalma alatt állnak.
- [79] 3. Az Alkotmánybíróság következő kérdésként azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy a sérelmezett közlések tényállításnak vagy értékítéletnek minősülnek-e.
- [80] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék értelmezése szerint a sérelmezett közlések az indítványozóra vonatkozó tényállításokat tartalmazzak, melyek – a büntetőeljárásban felvett igazságügyi szakértői bizonyítás alapján – utóbb valótlannak bizonyultak, ugyanakkor az indítványozó társadalmi megítélése szempontjából közömbös részletnek ítélte azt, hogy az indítványozó ténylegesen nem „gáncsolta el” vagy „rúgta fel” a szír férfit, hanem csak rúgó mozdulatot tett felé, és az indítványozó lendített lába ténylegesen nem ért célt.
- [81] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla – amellet, hogy az első fokon eljáró törvényszék döntésével egyetértett – nem osztotta a törvényszék azon álláspontját, miszerint a kifogásolt közlések az indítványozóra nézve, megítélése szempontjából közömbös tényállítást tartalmazzak, ugyanis a terhére rótt cselekmények közül a közvélemény által legjobban elítélendő a védtelen gyermekkel szembeni erőszak, még akkor is, ha az csak közvetett. Az, hogy indítványozó más elítélendő cselekményeket is elkövetett, még nem jelenti azt, hogy a tényállítás valótlansága figyelmen kívül lenne hagyható. Ugyanakkor az Ítéltábla felhívta a figyelmet arra, hogy a sérelmezett cikkekben a szerzők azt tárták az olvasók elé, hogy a videó- és képfelvételeken mi látható és magát a látványt értékelték. Erre tekintettel ezek a közlések az értékítélettel terhelt tényállítások körébe tartoznak, melyek jogi megítélése a véleményekhez hasonlóan a véleménynyilvánítási szabadság védelmi körébe tartozik. A látottak alapján eldönthető, hogy az alperesi sajtószerv megfelelően interpretálta, értelmezte a videó- és képfelvételeken megörökített pillanatokot, az események sérelmezett cikkekben történt megfogalmazása a cikkek szerzői által kialakított értékítélet, ami a megfogalmazásukat illetően nem tekinthető megaláozónak, az emberi méltóságot sértőnek (Fővárosi Ítéltábla ítélete, 7. oldal). Az ítéltábla eljárását a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban, a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, valamint a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra tekintettel folytatta le és fogalmazta meg megállapításait.
- [82] Mind a törvényszék, mind pedig az Ítéltábla kiemelte döntésében, hogy álláspontja kialakításakor figyelemmel volt arra is, hogy a videó- és képfelvételek megjelenésekor lényegében minden sajtótermék hasonló véleményt fogalmazott meg.
- [83] Az Alkotmánybíróság már többször felhívta a figyelmet arra, hogy egy vizsgált kijelentés megítélésekor annak is nagy jelentősége van, hogy az milyen körülmények között, milyen szöveggörnyezetben hangzott el. Az eljáró bíróságok – figyelemmel a PK. 12. számú állásfoglalásban, valamint az alkotmánybírósági határozatokban foglaltakra – a sérelmezett közlések és indítványozó közvélemény általi megítélésének vizsgálatakor a teljes

eseménysorozatra tekintettel voltak. Figyelembe vették, hogy a PK. 12. számú állásfoglalás alapján a perbeli cikkek valamennyi mondata jelentőséggel bír, a kijelentéseket kétséget kizáróan kontextusba helyezve, a teljes szöveget figyelembe véve értékelték, tekintettel a közzététel körülményeire, előzményeire, és az indítványozó személyét illetően a társadalomban kialakult nézetekre.

- [84] Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az eljáró bíróságok az ügy alapjogi relevanciáját figyelembe véve, a rendelkezésükre álló alkotmányos mozgáster keretein belül – döntésüket megfelelően indokolva – alakították ki álláspontjukat.
- [85] 4. Az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [86] A menekültválság, az Európába menekülők tömege ebben az időben érte el Magyarországot, az ezzel összefüggésben jelentkező problémákkal az emberek többsége nem csak a sajtó útján, de személyes tapasztalatok révén is szembesült. Az Ítéletábra szerint egy ilyen közérdeklődésre számot tartó eseményről való tudósítás során a sajtószabadság érvényesülésének korlátja kizárólag az emberi méltóság lehet.
- [87] Az Ítéletábra következtetése szerint a perbeli időszakban ismert videók és fotók alapján nem jóhírnévsértő az a közlés, hogy a képeken úgy látszik, hogy az indítványozó kisgyereket a karjaiban tartó menekültet elgáncsol, belerúg. Az események ilyen kifejezésekkel való leírása a látottak alapján kialakított értékítéletnek minősül, ami a megfogalmazás módjában nem tekinthető sértőnek, megalázónak, az emberi méltóságot sértőnek.
- [88] A 2015. szeptember 9. napján megjelent, „[az indítványozó] és [...] egy párt alkot” című cikk azon része tekintetében, hogy „[...] zsiráfokat szeretne lőni, [az indítványozó] pedig legszívesebben kis niggereket rugdosna” a törvényszék úgy foglalt állást, hogy köztudomású tényként volt figyelembe veendő, hogy az indítványozói magatartással érintett személyek kivétel nélkül nem magyar állampolgárok voltak. Nemzeti és faji hovatartozásuk az indítványozótól eltérő, vallási hitük feltételezhetően más, hiszen a médiában a rendőri kordonból kitörő személyeket egyöntetűen „menekültek”-ként írták le, akik bizonyosan nem magyar állampolgárok. Így a cikkben szereplő sérelmezett közlés nem nélkülözött minden ténybeli alapot, nem volt teljesen légből kapottnak tekinthető, nem alapult kétségtelenül megalapozatlan következtetésen. A cikk kétségtelenül ironikus, gúnyos és bántó, de nem volt önkényesen sértő, így az alperes a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait nem lépte át, a közlés nem tekinthető becsületsértőnek. A Törvényszék ezen álláspontját az Ítéletábra és a Kúria is osztotta.
- [89] A Kúria döntésében figyelemmel volt a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban és a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban foglaltakra, arra, hogy az Alaptörvény IX. cikke és az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közösséget érintő kérdések megvitatásának szabadságát széles körben kell biztosítani. Szem előtt tartva a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakat is, rögzítette, hogy a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság korlátozása csak igen szűk körben indokolt: akkor, ha a cikk szerzője kifejezetten tudatában volt a sérelmezett közlés valótlanágának (tudatosan hamis közlés), vagy ha a foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. Vizsgálata során az eljáró bíróságok, így a Kúria is arra a következtetésre jutott, hogy a sérelmezett közlések ezek közül egyik esetkörbe sem sorolhatók, a bíróságok pedig ebbéli álláspontjukat érdemi indokolással támasztották alá.
- [90] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a közéleti vitában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentések értékelését arra figyelemmel kell elvégezni, hogy azok milyen valódi jelentést hordoznak, és ez az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. Az eljáró bíróságok döntéseiket – a PK. 12. számú állásfoglalásnak is megfelelően – logikusan és okszerű módon vezették le, és figyelemmel voltak arra, hogy az indítványozó magatartását az egyes mozzanatok kiragadása nélkül, a maga egészében kellett értékelni.
- [91] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát az eljáró bíróságok az alkotmányossági szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a következtetésre az ítéletükben, hogy az indítványozónak a vizsgált cikkek vonatkozásában – mint közéleti vitában, kivételes közszereplői minőségében érintett személynek – az átlagosnál jobban kellett túrnie a kritikai megjegyzéseket.
- [92] 5. A sajtószerv felelősségével és tevékenységi körében kifejtett gondos eljárásával kapcsolatosan az eljáró bíróságok egybehangzóan arra az álláspontra jutottak, hogy az indítványozó ténylegesen kifejtett magatartását

kizárólag a büntetőeljárás során elvégzett szakértői vizsgálattal lehetett tisztázni. Az a sajtószervtől nem elvárható, hogy a következtetések közlése előtt a folyamatban lévő büntetőeljárásban keletkezett szakvéleményt beszerezze, és ennek megfelelően foglaljon állást.

- [93] Az eljáró bíróságoknak vizsgálatuk során figyelemmel kellett lenniük arra, hogy a jelen peres eljárásban sérelmezett cikkek szinte mindegyike a büntetőeljárásban hozott elsőfokú ítélet előtt jelent meg, túlnyomó többségük a videó- és képfelvételek nyilvánosságra kerülése körüli napokban, még a vádemelést is megelőzően. A 2016. szeptember 25-i és október 18-i cikkek pedig az eset „főszereplői” életének fontos állomását mutatták be, éppen ezért a sérelmezett közlések nem tekinthetők öncélúnak, kizárólag az indítványozó lejárataására, negatív társadalmi megítélésére irányulónak.
- [94] Ahogyan arra az Alkotmánybíróság már korábban utalt, azt, hogy az információt terjesztő személyt mikor lehet olyanak tekinteni, mint aki az információ valótlan vagy félrevezető mivoltának tudatában van, vagy az adott helyzetben elvárható gondosság nélkül járt el, a szabad tájékoztatást támogató tartalommal kell értelmezni. A sajtószerző a szakma szabályai alapján elvárható körültekintéssel kell, hogy felderítse az általa nyilvánosságra hozandó cikkek valóságtartalmát.
- [95] Annak megítélése, hogy egy sajtószerző egy közlés megjelentetésekor a tőle elvárható, foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint tanúsított gondossággal járt-e el, a bírói mérlegelés körébe tartozik. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e vagy, hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [96] 6. A fenti szempontok figyelembevételével az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróságok felismerték és figyelmet szenteltek az ügy alkotmányjogi aspektusainak, az Alaptörvény megszabta mozgástér keretein belül maradó álláspontjukat részletes, alkotmányjogilag értékelhető és megfelelő indokolással támasztották alá, a támadott döntések pedig nem sértik a hivatkozott alapvető jog védelmi körét, azaz nem állapítható meg a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség.
- [97] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2022. február 1.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [98] A határozatot támogatom. Az indokolással összefüggésben csupán egy elvi jellegű észrevételem van a tényállítás és vélemény viszonyát illetően. A határozat világosan bemutatja a tényállítás és a vélemény közötti különbségeket, ugyanakkor az értékítélettel terhelt tényállítás esetében a határozat által is elfogadott elhatárolást

nem tartom kellőképpen egzaktoknak. Nézetem szerint az értékítélettel terhelt tényállítások valóságtartalma sem lehet közömbös, azaz a tényállítás nem lehet valótlan. Ugyanis a tényből következik az értékítélet és nem fordítva. Így nem értek egyet azzal, miszerint: „az események sérelmezett cikkekben történt megfogalmazása a cikkek szerzői által kialakított értékítélet.” (Indokolás [81])

- [99] Az ügy eldöntése szempontjából azonban – a sajtó felelősségére vonatkozó szabályok, a hozzá kapcsolódó bírói gyakorlat és az ezzel összhangban álló alkotmánybírói gyakorlat alapján – annak van jelentősége, hogy a sajtó felelőssége megállapítható-e vagy sem. Egyetértek azzal, hogy a sajtó felelőssége a jelen ügyben nem állapítható meg, mivel a felvételekből levont következtetések nem minősültek tudatosan hamis közlésnek, és nem sértették meg a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából eredő gondosság követelményét, illetve a bíróságok ebbéli álláspontjukat érdemi indokolással támasztották alá. A sajtó felelősségének megállapíthatósága nélkül pedig a kifogásolt megnyilatkozások nem eredményezhették az indítványozó által hivatkozott alapjog sérelmét.

Budapest, 2022. február 1.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírói ügyszám: IV/940/2021.

• • •